

Мелих О.Ю.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ВАЛЮТНІ РИЗИКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА НАПРЯМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання протікає під впливом факторів невизначеності і спричинених нею фінансових ризиків, внаслідок чого їх фінансові результати можуть суттєво відхилитись від запланованих. Так, видатний український вчений-економіст Сергій Ілліч Юрій у своїй праці «Світові економічні кризи та їхні сучасні модифікації» зазначав, що: «Світова економіка ХХІ ст. не позбавила людство ризиків і криз. Сучасний бізнес здійснюється в умовах високої політико-економічної невизначеності та глобальної фінансової крихкості» [4, с. 13].

У сучасній практиці, одним із найпоширеніших видів фінансових ризиків у підприємницькій діяльності є валютний ризик, що являє собою імовірність грошових втрат або недодержання прибутку господарюючими суб'єктами порівняно із запланованими показниками внаслідок несприятливої зміни валютного курсу.

В Україні проблема мінімізації валютних ризиків суб'єктів господарювання набула особливої актуальності після глобальної фінансово-економічної кризи 2008 р.

У сучасних умовах подальшої девальвації національної валюти, яка за останні три роки знецінилась у 3,5 рази по відношенню до долара США, одним із основних завдань, що стоять перед вітчизняними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності є формування ефективної тактики і стратегії управління валютними ризиками.

Вивченням проблеми валютного ризику у зовнішньоекономічній діяльності займались такі українські вчені, як І. Бланк, К. Буренко, І. Вербіцька, О. Корецька, О. Мозговий, С. Мочерний, Р. Пікус, А. Філіпенко та ін. Проте, у вітчизняній фінансово-економічній літературі недостатньо уваги приділено проблемі хеджування валютних ризиків за допомогою інструментів строкового фінансового ринку.

З точки зору К. Редхеда і С. Хьюса, суб'єкти господарювання схильні до трьох видів валютних ризиків: операційного,

трансляційного та економічного. Для вітчизняних підприємств найвласивішим є операційний валютний ризик, котрий безпосередньо впливає на загальний рівень їх фінансової стійкості.

Управління валютним ризиком передбачає визначення його ступеня, оцінювання можливих наслідків та вибір методів і інструментів мінімізації. Проте, у більшості українських компаній, на жаль, проблемі управління валютними ризиками або приділяється недостатньо уваги, або її зовсім ігнорують. Це зумовлено такими обставинами: по-перше, керівники багатьох компаній не мають достатніх знань та досвіду управління валютними ризиками; по-друге, велика кількість вітчизняних компаній страхується від валютних ризиків без належного аналізу ситуації, розрахунку вартості альтернативних методів їх мінімізації; по-третє, неповноцінне функціонування вітчизняного ринку похідних фінансових інструментів; по-четверте, динаміка курсу гривні щодо іноземних валют залежить від цілої низки кон'юнктурних факторів, які практично неможливо передбачити [3].

У процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності українські підприємства найчастіше використовують два методи зниження валютного ризику, а саме: метод перенесення валютного ризику та метод диверсифікації (рис. 1).

Проте, як свідчить зарубіжна практика, одним із найпрогресивніших та найефективніших методів мінімізації валютного ризику є хеджування.

Згідно поглядів С. Еша, хеджування передбачає укладення термінових угод та контрактів, що дають змогу частково або повністю уникнути збитків внаслідок несприятливої зміни валютного курсу в майбутньому.

Економічні переваги від хеджування валютних ризиків за допомогою похідних полягають у тому, що компанії можуть сконцентруватися на своїх основних функціях та перекласти валютний ризик на інші сторони, які згодні прийняти його. Тому, таке хеджування є важливим елементом режиму плаваючого валютного курсу [1].

Вітчизняний ринок похідних фінансових інструментів перебуває на стадії становлення. На даний час в Україні немає єдиного законодавчого акту, який би регулював систему відносин, що виникають в процесі здійснення операцій з деривативами. Так, чинне правове середовище, що регулює обіг деривативів

складається з низки кодексів, законів, підзаконних актів та характеризується фрагментарністю і неузгодженістю. У вітчизняному законодавчому полі бракує механізмів регулювання багатьох ключових моментів функціонування ринку похідних фінансових інструментів, що, у свою чергу, негативно позначається на його розвитку.

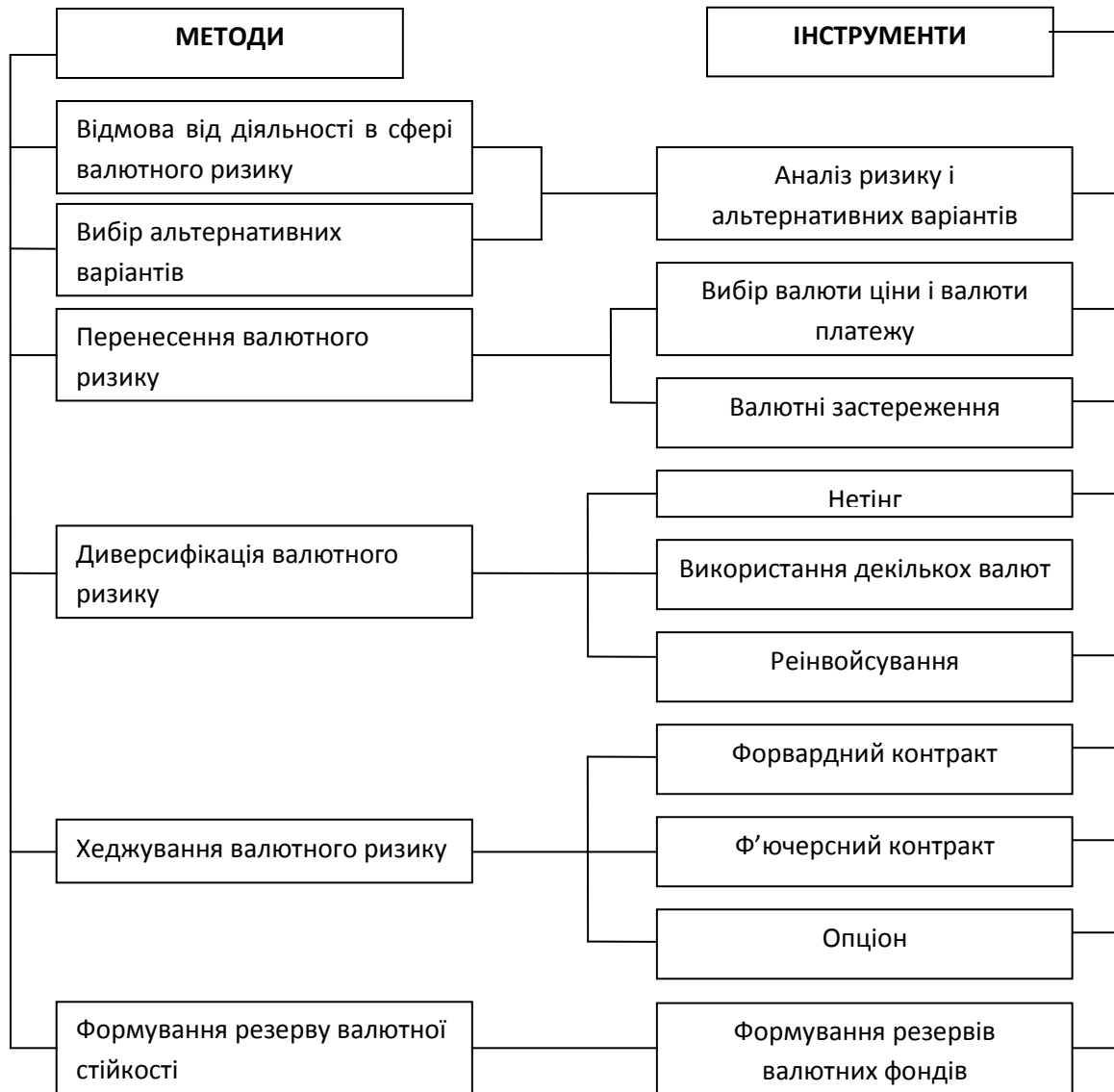

Рис. 1. Методи та інструменти управління валютним ризиком

Поряд із цим, до причин, які гальмують розвиток вітчизняного ринку похідних фінансових інструментів (деривативів) належать: відсутність дієвої системи державного регулювання операцій з ф'ючерсами, форвардами, опціонами та іншими деривативами; низький рівень розвитку ринків базових фінансових інструментів;

недостатній рівень розвитку інфраструктури біржового сегменту ринку похідних фінансових інструментів; низький рівень поінформованості суб'єктів господарювання про операції з деривативами та відсутність належного рівня їх інформаційного забезпечення; тощо [2].

Усунення зазначених перешкод, що гальмують розвиток ринку похідних фінансових інструментів в Україні, необхідне для перетворення його на повноцінну компоненту вітчизняного фінансового ринку, яка забезпечуватиме не лише страхові можливості суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, але і виступатиме у якості індикатора розвитку національної економіки.

Література:

1. Абасова К. Валютні деривативи в Україні: стан та перспективи / К. Абасова // Вісник Національного банку України. – 2014. – №9. – С. 45–48.

2. Князь С.В. Сучасний стан та проблеми функціонування ринку деривативів в Україні / С.В. Князь, Г.Й. Лучко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №6. – С. 347–354.

3. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. / Р.В. Пікус. – К.: Знання, 2010. – 598 с.

4. Юрій С.І. Світові економічні кризи та їхні сучасні модифікації / С.І. Юрій // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2007. – Вип. 5. – С. 13–16.

Мокрицька А.Б.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Організація фінансових відносин у галузі може бути різною, залежно від існуючої в державі у певний період часу політичної ідеології, моделі економіки та організації системи охорони здоров'я. Для кожної країни притаманне існування специфічних форм надання медичної допомоги та моделей її фінансового забезпечення, які є основними критеріями цінностей суспільства.